

Stručni rad

Primljeno: 20. XI. 2017.

Prihvaćeno: 26. III. 2018.

91-05(497.5):061.2(497.5 Zagreb)

81'374:91

061.2(497.5 Zagreb):030

Geografija i geografi u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža¹

Ivana Crljenko

Leksikografski zavod Miroslav Krleža

ivana.crljenko@lzm.hr

Mladen Klemenčić

Leksikografski zavod Miroslav Krleža

mladen.klemencic@lzm.hr

SAŽETAK: Kroz rad geografa u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža, jedinog znanstvenoj ustanovi u Hrvatskoj koja se bavi leksikografijom, predstaviti će se specifičan aspekt primjene geografije u suvremenom hrvatskom društvu. Veze između geografije i leksikografije dugotrajne su i postoje, a uglavnom dobre, o čemu svjedoči kontinuirano zapošljavanje geografa u Zavodu, značajan broj više ili manje »geografskih« i kartografskih projekata, raznovrsnost tema kojima se bave geografi–leksikografi te tradicionalno značajan udio geografskih sadržaja u općim i regionalnim zavodskim izdanjima. Taj odnos katkada može biti narušen zbog podzastupljenosti geografskih sadržaja u odnosu na sadržaje drugih struka u nekim složenim enciklopedijskim natuknicama i/ili nepovoljne strukture geografskih sadržaja. Poboľšanje bi trebalo tražiti u poticanju geografa da se bave temama koje bi olakšale sustavnu i dosljednu leksikografsku obradu te u stalnoj implementaciji suvremenih geografskih spoznaja u leksikografsku građu primjenom suvremenih leksikografskih pristupa.

Ključne riječi: *geografija; geografi; Leksikografski zavod; geografski sadržaji*

1. Uvod

Leksikografski zavod Miroslav Krleža u Zagrebu središnja je i jedina znanstvena ustanova u Hrvatskoj koja ima zadaću prikupljati i obrađivati svakovrsne informacije te ih prezentirati javnosti na sustavan način, najčešće kroz svoje enciklopedije i druga srodna sintetična izdanja. Informacije koje donose enciklopedijska izdanja imaju široku društvenu važnost (Vujić 2015). Enciklopedijski članci, pa tako i oni o geografskim pojavama, često su prva, a nerijetko i jedina provjerena informacija u

¹ Izlaganje pod istim naslovom održano je na znanstveno-stručnom skupu povodom obilježavanja 120. godišnjice osnivanja i 70. godišnjice kontinuiranoga djelovanja Hrvatskoga geografskoga društva »Položaj i uloga geografije u suvremenom društvu« u Zagrebu, 17. studenoga 2017.

literaturi na hrvatskom jeziku. Zavod je utemeljen 1950. i dosad je samostalno ili u suradnji s drugim nakladnicima objavio više od 250 svezaka raznovrsnih enciklopedija, leksikona, rječnika, atlasa i drugih izdanja. Osim što je specijalizirani nacionalni nakladnik enciklopedijskih izdanja, Zavod je i znanstvena ustanova institutskoga tipa budući da se znatan, u posljednje vrijeme sve veći, dio građe za pojedina izdanja stvara u okviru same ustanove, kroz rad njezinih istraživača, leksikografa. Osim što pridonose specifičnom, enciklopedijskom oblikovanju informacija, leksikografi svojim priložima pridonose i boljem poznavanju i razumijevanju cijeloga niza strukovnih područja koja zavodski projekti obuhvaćaju. Budući da enciklopedije teže sveobuhvatnome znanju te imaju multidisciplinarnu narav, i istraživački (leksikografski) sastav u Zavodu tradicionalno je raznovrstan. U njemu su od samoga osnutka značajno mjesto zauzimali i geografi. Bitno obilježje većine zavodskih projekata jest i suradnja mnogobrojnih istraživača ostalih znanstvenih ustanova, tzv. vanjskih suradnika, među kojima su opet geografi dobro zastupljeni, što je posljedica znatnoga udjela geografskih sadržaja u zavodskim izdanjima.

2. Geografi u Zavodu

U posljednjih dvadesetak godina u Zavodu je neprestano bilo zaposleno 6–8 geografa, što čini oko 10% ukupnog broja zavodskih leksikografa, istraživača koji izravno rade na stvaranju i priređivanju informacija. Prema trenutačnom stanju (kolovoz 2017) u Leksikografskome odjelu Zavoda, ustrojbenoj jedinici koja okuplja leksikografe, među ukupno 68 djelatnika zaposleno je 7 geografa, po čemu su oni uz povjesničare i kroatiste jedna od najzastupljenijih struka (www.lzmk.hr). Takav, razmjerno visok udjel geografa u sastavu istraživačkog osoblja ima i dublje korijene, koji sežu još od početka rada ustanove. Već prilikom osnutka Zavoda 1950., među prvim i malobrojnim urednicima, kako su se tada nazivali, bio je i jedan geograf, Otto Opitz, kojega možemo smatrati utemeljiteljem struke u hrvatskoj enciklopedistici. Već do sredine 1950-ih godina njemu su se pridružile još dvije geografkinje (Klara Šimek-Škoda i Blaga Grlić) i jedan geograf (Tomislav Šegota) te je na taj način formirana postojana strukovna jezgra, koja se otada, uz manje promjene, brojčano održala sve do potkraj 1970-ih godina. U 1980-im godinama dolazi do odlaska najstarijih geografa u mirovinu, no zbog dolaska novih članova, što je bilo u skladu s općim trendom porasta broja zaposlenika u Zavodu, broj geografa ne samo da se nije smanjio nego se potkraj desetljeća povećao na devet te na taj način dosegno najvišu zabilježenu razinu.

Bez obzira na razmjernu brojnost, zavodski geografi nikad nisu činili neku zasebnu »geografsku« ustrojbenu ili radnu jedinicu. Unutarnji ustroj Zavoda nije se, naime, nikada temeljio na strukovnoj osnovi, nego je počivao na projektima. Svaki projekt, odnosno izdanje, imalo je svoje uredništvo, sastavljeno od stručnjaka različiti-

tih profila. Dugotrajniji, u pravilu višesveščani projekti imali su uredništva s većim brojem članova, a ostali projekti uredništva s manjim brojem članova. Sastav pojedina noga uredništva ovisio je ponajprije o sadržaju, pa je često u sastavu bilo i geografa, nekada i više njih u okviru istoga projekta, no s druge strane bilo je i uredništava bez geografa, ako je prevladavajući sadržaj bio takav da nije bilo potrebe za njima.

Dio zavodskih geografa ipak jest i u organizacijskom smislu izdvojen u zasebnu jedinicu. To se odnosi na odjel, odnosno odsjek Kartografije, ili pak Kartografsku redakciju po trenutačnome ustroju ustanove, specifičnu ustrojbenu jedinicu u okviru koje je, počevši od 1970-ih godina, uvijek bilo raspoređeno nekoliko geografa. Bogata kartografska oprema jedno je od obilježja izdanja Leksikografskoga zavoda od osnutka ustanove. Raznovrsni kartografski prilozi sastavni su dio većine enciklopedija i leksikona i glavni sadržaj atlasâ, a pojedine su karte objavljene i kao zasebna izdanja. Svi kartografski prilozi izrađivani su u kartografskom odjelu koji djeluje u Zavodu od osnutka (Richter 1996; Klemenčić, Richter-Novosel 2001, 2008). Uz kartografe, u toj su jedinici tradicionalno bili zastupljeni i geografi.

3. Geografi u zavodskim projektima

U skladu s kompozitnom naravi geografije, njezinim dvojitvostom koje uključuje prirodnogeografske i društvenogeografske, odnosno političkogeografske sadržaje, najčešće opsežno zastupljene u enciklopedijskim projektima, geografi obrađuju sve te teme. Pritom, važno je naglasiti da geografi ne rade isključivo geografske sadržaje. Kao i ostali leksikografi, i geografi obrađuju mnogo širi spektar tema od onih uobičajenih za temeljnu struku. Kada je o geografima riječ, osim imanentno geografskih sadržaja, oni tradicionalno obrađuju i druge prirodnoznanstvene sadržaje, ponajprije geoznanstvene, kao i demografske i etnografske natuknice i sadržaje pojedinih natuknica te sadržaje iz područja međunarodnih odnosa.

S obzirom na širinu tema koje obrađuju, zavodski su geografi u posljednjih dvadesetak godina bili angažirani na raznovrsnim projektima. Najopćenitije, izdanja sa znatnijim udjelom geografa mogu se razvrstati u nekoliko skupina: izdanja općega tipa (opće enciklopedije i leksikoni), regionalna nacionalna izdanja, atlas i druga kartografska izdanja, toponomastička izdanja. Dio geografa povremeno izrađuje ili uređuje biografske natuknice o hrvatskim geografima za potrebe *Hrvatskoga biografskoga leksikona*.

Od izdanja općega tipa u posljednja dva desetljeća, valja spomenuti *Hrvatsku enciklopediju* u 11 svezaka (1999–2010), *Hrvatski opći leksikon* (2006) te *Opću i nacionalnu enciklopediju* u 20 svezaka, koja jest izvedena izvan Zavoda, ali je Zavod preuzeo održavanje njezina mrežnoga izdanja. U tim izdanjima geografi obrađuju mnogobrojne toponimske natuknice (natuknice o gradovima, regijama, rijekama,

planinama i slično, u kojima se ukratko opisuju njihova najvažnija geografska i društvena obilježja), kao i pojedine sastavnice natuknica koje obrađuju države i ovisna područja, a koje osim geografskih sadržaja (položaj, prirodna osnova, stanovništvo, gospodarstvo), uključuju i druge sadržaje (povijest, društveno uređenje, književnost, umjetnosti) za koje su zadužene druge struke i odgovarajući stručnjaci. Geografi obrađuju i geografsko nazivlje, odnosno definiraju pojedine geografske pojmove.

Regionalna nacionalna izdanja izvode se u okviru posebnoga niza, nazvano- ga *Hrvatske regije i gradovi*. Već je iz naziva niza jasno da su sva takva izdanja svojim naslovom precizno geografski definirana. Dosad su realizirani *Istarska enciklopedija* (2005), *Zagrebački leksikon* (2006) i *Enciklopedija Hrvatskoga zagorja* (2017), a u istu skupinu izdanja može se ubrojiti i *Nautički vodič hrvatskoga Jadrana* (objavljen u više izdanja i u različitim jezičnim inačicama, posljednje izdanje 2007). Abecedariji svih navedenih izdanja obuhvaćaju velik broj geografskih natuknica (naselja, dijelovi naselja odnosno gradske četvrti, rijeke, planine), a geografskih sadržaja ima i u drugim natuknicama.

Atlasna izdanja specifična su sastavnica zavodskoga izdavačkoga programa. Atlasi objavljeni u nakladi Leksikografskoga zavoda imaju prepoznatljivu koncepciju: osim zbirke karata pojedinih država i kontinenata, oni donose i opsežan tekstovno-statistički pregled, a u novije vrijeme i analitičke geopolitičke priloge (Klemenčić 2013). Osim toga, većina atlasa u nakladi drugih hrvatskih izdavača jesu prijevodna izdanja, a zavodski je atlas među njima jedino potpuno domaće izdanje. Paradigmat- sko atlasno izdanje jest *Atlas svijeta*, dosad objavljen u sedam izdanja (posljednje 2008), a na istoj koncepciji počiva i *Atlas Europe* (1997), priprema kojega je bila uvje- tovana geopolitičkim promjenama na prijelazu početkom 1990-ih godina. Kada je o atlasima riječ, upravo su ta izdanja od samoga početka bila projekti u kojima su geo- grafi imali ne samo značajan nego uvjerljivo najveći udjel, kako u pripremi tekstova tako i u pripremi zemljovida. Ujedno, to su zavodska izdanja u kojima kartografska komponenta najviše dolazi do izražaja.

Toponimska izdanja najnovija su skupina zavodskih izdanja. Dosad je objav- ljeno izdanje *Hrvatski egzonimi I* (2016), u kojemu su obrađeni nazivi država, ovisnih područja i glavnih gradova, a u pripremi je izdanje *Hrvatski egzonimi II*, u kojemu se obrađuju svi ostali egzonimi. Proistekla su iz dugogodišnjega bavljenja zavodskih geografa različitim jezičnim inačicama toponima i traganjem za optimalnim oblici- ma njihove transliteracije i/ili transkripcije. Osim kao na izdavačkom projektu, uobi- čajenom u zavodskoj praksi, na tom se izdanju usporedno radilo i u okviru znanstve- no-istraživačkoga projekta, a po uzoru na slične projekte u drugim, nama kulturološki sličnim zemljama.

4. Geografski sadržaji u zavodskim izdanjima

Položaj geografije u Zavodu ne očituje se samo u broju zaposlenih geografa i više ili manje »geografskih« i kartografskih projekta, nego i u zastupljenosti i strukturi geografskih sadržaja u zavodskim izdanjima. To su oni sadržaji koji su ostručeni kategorijama *opća geografija* i *geografija Hrvatske* u *Hrvatskoj enciklopediji*, ili *geografija i srodne znanosti i područja te države i narodi* u *Proleksis enciklopediji*, ili pak *prirodna obilježja i stanovništvo* u *Atlasu svijeta* (Crljenko, 2013), a strukturirani su u natuknicama za izradu kojih su u cijelosti ili najvećim dijelom zaduženi geografi. U općim enciklopedijama i leksikonima većinom su dio obrade toponimskih natuknica, poput Afrike, Zagreba, Urala ili Međimurja, a mnogo se manji dio odnosi na strukovno nazivlje, odnosno opće pojmove iz geografije (npr. geografija, krš, ponornica) te biografske natuknice o geografima.

Definiranje strukture natuknica prema strukama, odnosno ostručivanje geografskih natuknica (a) jedan je od poslova pripreme abecedarija koji se obavlja na samom početku provedbe projekta. Uz to, definiranje abecedarija podrazumijeva: b) odabir geografskih natuknica koje će se obraditi, c) definiranje njihova opsega, tj. određivanje duljine natuknice u retcima, d) definiranje strukture geografskih sadržaja unutar natuknice, e) odlučivanje o načinu prezentiranja geografskih sadržaja (najčešće abecednim redoslijedom).

Na temelju ostručениh natuknica može se do neke mjere govoriti o zastupljenosti geografskih sadržaja. To je vrlo jednostavno kada je riječ o jednostavnim natuknicama ostručениma samo geografskim kategorijama jer je dovoljno samo zbrojiti ukupne retke. Situacija je kompliciranija kod složenih natuknica, tj. onih koji su ostručени s više struka. Na primjer, natuknice o državama u *Hrvatskoj enciklopediji* najčešće su ostručene s kategorijama *opća geografija*, *opća povijest*, *ekonomija*, *politologija*, *suвремена povijest* i *politika*, katkada i s *arheologija*, *etnologija*, *iseljeništvom* i dr. Međutim, u evidenciji natuknica redakcije *Hrvatske enciklopedije*, koja se vodi ponajprije zato da bi se pratio rad i zaduženja zaposlenika, a ne da bi se određivala koncepcija natuknica (to je povjereno urednicima struka), ne izdvajaju se posebno retci ostručени po strukama unutar složene natuknice. To znači da u broj redaka u natuknicama ostručениma kao *opća geografija* ulaze i retci drugih struka ako je natuknica i s njima ostručena. S druge strane, geografski se sadržaji javljaju i u natuknicama ostručениma s nekim drugim samostalno izdvojenim strukama, poput *kartografije*, *ekonomije*, *iseljeništvа*, *geologije*, *meteorologije*, *zaštite okoliša*, *zaštite prirode*, *prometa* i dr. Ti se pak retci ne pribrajaju geografski ostručениm natuknicama i retcima, što znači da se neki geografski sadržaji ne evidentiraju kao geografski (Crljenko 2013).

Osim toga, ne postoji ni jednostavno pretraživanje podataka prema vrsti natuknice, što znači da je teško doći do broja i udjela, primjerice, toponimskih ili biografskih natuknica. Stoga nije moguće govoriti o točnom broju geografskih redaka

u pojedinom izdanju. Zato su jedini podatci koji mogu poslužiti kao okvir za procjenu udjela geografskih sadržaja, a posljedično onda i statusa i važnosti geografije u zavodskim izdanjima, podatci o broju natuknica i redaka koji su u cijelosti ili djelomično oštručeni kao geografski.

Tablica 1. Geografski sadržaji u odabranim izdanjima

Izdanje	Godina izdavanja	Ukupno		Oštručeni geografski sadržaji		Udio (%)	
		Broj natuknica	Broj redaka	Broj natuknica	Broj redaka	Broj natuknica	Broj redaka
<i>Pomorska enciklopedija</i> , II. izd.	1972–89.	-	720 000	-	133 000	-	18,47
<i>Opća enciklopedija</i> , III. izd.	1977–88.	49 038	553 522	7201	60 151	14,68	10,87
<i>Enciklopedija Jugoslavije</i> , II. izd.	1980–90.	18 980	768 644	2730	67 245	14,38	8,75
<i>Hrvatska enciklopedija</i>	1999–2009.	69 323	1 131 558	10 000	190 055	14,43	16,80
<i>Proleksis enciklopedija</i>	2005–07.	59 771	-	12 683	-	21,22	-
<i>Hrvatski opći leksikon</i> , II. izd.	2012.	49 282	189 536	6941	35 872	14,08	18,93
<i>Enciklopedija Hrvatskoga zagorja</i>	2017.	1950	-	360	-	18,46	-

Izvori: Stručni abecedariji i evidencije zastupljenosti pojedinih struka u *Hrvatskoj enciklopediji*, *Proleksis enciklopediji*, *Hrvatskom općem leksikonu* (II. izd.), *Enciklopediji Hrvatskoga zagorja* (2014., 2017); Klemenčić, Nikolić (1987); Crljenko (2013).

Iskazane vrijednosti predstavljaju ukupne zbrojeve za sve natuknice (i pripadajuće retke), bez obzira je li riječ o jednostavnim ili složenim natuknicama. Razvidno je da je geografija neosporno važna, štoviše i jedna od najzastupljenijih struka u enciklopedijama i leksikonima općega tipa, s udjelom u ukupnom broju natuknica od 14% u većini izdanja, dok se u regionalnoj *Enciklopediji Hrvatskoga zagorja* taj udio povećava

va na 18% (takoder, u njoj je obrađeno 230 naselja od 650 koliko ih ima na području Hrvatskoga zagorja, što je 35,5% svih naselja, Klemenčić 2016). Kad se usporede retci, taj udio najčešće raste do gotovo 19% u *Pomorskoj enciklopediji* i *Hrvatskom općem leksikonu*. S udjelom od skoro 17% ostručenih geografskih redaka u *Hrvatskoj enciklopediji* geografija je, u odnosu na druge struke, zadovoljavajuće zastupljena: nalazi se na drugom mjestu, odmah iza *povijesti* (s *arheologijom* i *pomorstvom*) s 19,5% građe. Sve ostale humanističke i društvene znanosti zajedno čine 22,4% građe (najviše *lingvistika* i *filologija*), *sport* i *umjetnost* zajedno obuhvaćaju 23,1% građe, a prirodne i tehničke znanosti 22,9% (Jecić 2004). Razmjerno visok udio geografski ostručenih natuknica i redaka djelomično možemo zahvaliti samoj prirodi geografije, tj. njezinu širokom predmetu interesa (prostor), njezinoj dvojnosti (tzv. mostna znanost), tradicionalno dobrim statusom u leksikografiji i općom prepoznatljivosti i popularnosti struke.

Usporedbom zastupljenosti sadržaja iz različitih struka unutar neke složene natuknice dolazi se do različitih, ne uvijek tako ohrabrujućih podataka za geografiju. To znači da s jedne strane postoje brojne natuknice, osobito one o naseljima, u kojima je omjer geografskih u odnosu na ostale sadržaje uravnotežen. Primjerice, u natuknici o Münchenu o geografskim obilježjima grada možemo saznati iz 21 retka (30%), o urbanističkim značajkama grada te kulturno-povijesnim građevinama iz 24 retka (35%), dok je arheološki i povijesni dio sažet na 23 retka (35%). Međutim, ima i natuknica kod kojih je taj omjer u velikoj mjeri poremećen u korist jedne struke. Na primjer, geografski dio natuknice o Sarajevu (s gospodarstvom i kulturnim funkcijama) iznosi 16 redaka (15% natuknice), nabranje kulturno-povijesnih spomenika prisutno je na 15 redaka (14%), dok je povijesni razvoj Sarajeva opisan na preostalim 78 redaka (71%); u natuknici o gradu Rabu šest redaka (9% natuknice) teksta posvećeno je vrlo konciznim geografskim i gospodarskim podacima, dok na dio o povijesnom razvoju i uglavnom sakralnoj arhitekturi grada otpada ostalih 59 redaka (91%) teksta (Crljenko 2013). Naime, u nekim su toponimskim natuknicama geografski sadržaji do te mjere oskudni da se postavlja pitanje njihove svrhe. Takva se neravnopravnost i podzastupljenost geografskih sadržaja u složenim toponimskim natuknicama djelomično može objasniti činjenicom da se prilikom odabira leksikografski relevantnih sadržaja brojne informacije i detalji nužno moraju ispustiti, te se opisuju i naglašavaju oni sadržaji koji se smatraju najvažnijima u predstavljanju određenoga geografskog objekta (i zbog kojih su mnogi geografski objekti dobili svoje mjesto u enciklopediji), a koji ne moraju nužno biti geografski. S druge strane, ponekad do takve nerazmjernosti dolazi zbog trenutačne raspodjele kadrova, a ponekad se radi o slučajnom propustu. Poboljšanja su moguća u mrežnom izdanju *Hrvatske enciklopedije*, koje omogućava bolju pretraživost i usporedivost natuknica istoga tipa te ujednačavanje broja redaka i strukture natuknica.

Ono što je nepovoljnije od (pod)zastupljenosti geografskih sadržaja u složenim natuknicama jest njihova struktura, koja je ostala gotovo nepromijenjena od prvih izdanja općih enciklopedija i atlasa svijeta do danas, a često se svodi na puko evidentiranje geografskih pojava i procesa s obiljem statističkih podataka, bez imalo pojašnjenja prostornih uzročno-posljedičnih odnosa. Taj se tradicionalni koncept možda najbolje očituje u natuknicama o naseljima, koje se i dan-danas često svode na šturo nabranje tipa geografskoga objekta, odnosno njegove geografske »definicije«, smještaja, broja stanovnika, znanstvenih i kulturnih ustanova, informacija o gospodarskim aktivnostima i objektima. Dakako, leksikografska obrada geografskih sadržaja u većim preglednim natuknicama o državama u *Hrvatskoj enciklopediji* daleko je sadržajnije, premda također često opterećena nabranjem, brojkama i nepovezanim činjenicama. Takva je struktura djelomično odraz statusa i identiteta same geografije, njezinih spoznajnih dosega, nedostataka i nedorečenosti, koji u leksikografskom predstavljanju geografskih sadržaja postaju vidljivi (Klemenčić, Nikolić 1987). Razvoj geografije, njezinih metoda, interesa i rezultata, izravno se reflektira na geografske sadržaje koje nude enciklopedijska i atlasna izdanja. Tako primjerice nedostatak sustavnih statističkih pokazatelja ili pak monografskih i sintetičnih geografskih istraživanja, neujednačenost geografske stručne terminologije i raznolikost nestandardiziranih geografskih imena (o odnosu toponimije i leksikografije više u: Crljenko, Klemenčić 2010, 2011) često onemogućavaju ili otežavaju zadovoljavajuću leksikografsku obradu geografskih sadržaja. S druge strane, to je rezultat slabe prilagodljivosti leksikografa suvremenim tendencijama i pristupima u leksikografiji, prema kojima nije dovoljno samo zadovoljiti potrebu za osnovnim informacijama, nego je geografski relevantne pojave i procese potrebno makar sažeto postaviti u međudnose i leksikografski ih uobličiti. U protivnom, u današnjem internetskom dobu brzo dohvatljivih i pretraživih informacija takav pristup postaje nesvrhovit.

5. Zaključak

Položaj i uloga geografije u suvremenom hrvatskom društvu očituje se, među ostalim, u njezinu tretmanu u jedinjoj znanstvenoj ustanovi u Hrvatskoj koja se bavi leksikografijom – Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža. Kako je pokazano, taj se položaj može promatrati kroz nekoliko parametara: zastupljenost zavodskih geografa, broj i tip zavodskih projekata na kojima su angažirani, zastupljenost i struktura geografskih sadržaja u zavodskim izdanjima.

Kada je riječ o udjelu geografa u usporedbi s ostalim istraživačima–leksikografima, sa svojih stalnih 6–8 djelatnika, što čini oko 10% svih leksikografa, i dugogodišnjom razgranatom mrežom vanjskih geografskih suradnika, geografija nedvojbeno ima dobar status. Isto se može zaključiti s obzirom na angažman geografa u zavodskim projektima općega i regionalnog tipa te iz činjenice da je dio geografa

okupljen unutar jedne ustrojbene jedinice – kartografske redakcije – kakvu druge struke nemaju. Što se zastupljenosti unutar leksikografske literature tiče, položaj geografije također je zadovoljavajući.

Budući da zastupljenost pojedine struke unutar općih izdanja ovisi o procjeni njezine objektivne uloge i važnosti, o prepoznatljivosti struke, o zastupljenosti u medijima i u svakodnevnom životu, podatci o udjelu geografskih sadržaja unutar zavodskih izdanja od 14 do 18% upućuju da su ti sadržaji društveno potrebni i vrijedni, što dodatno osnažuje geografiju. Ne treba zaboraviti da su podatci o geografskim objektima i pojmovima u enciklopedijama, leksikonima i atlasima često jedina provjerena i pouzdana informacija u literaturi na hrvatskom jeziku.

Ono što možemo ocijeniti manje povoljnim za položaj geografije u društvu jest netočna predodžba koja se o njoj može stvoriti u javnosti kao rezultat neprimjerenoga odabira i načina predstavljanja geografskih sadržaja u leksikografskim izdanjima. Treba, naime, imati na umu da se poimanje geografije, njezina predmeta, metoda, dosega i rezultata u javnosti često oblikuje upravo putem zavodskih izdanja. Tradicionalni statističko-nabrajalачki pristup u obradi geografskih sadržaja kakav se još uvijek njeguje u zavodskim izdanjima ne govori u prilog suvremenim razvojnim tendencijama geografije. Uporabom toga pristupa može se stvoriti dojam o geografiji kao zanimljivoj, ali površnoj znanosti koja samo konstatira postojanje nekoga geografskoga objekta ili pojave te ga nastoji opisati i kvantitativno dimenzionirati (što je naravno daleko od biti geografije). Da bi se to izbjeglo, potrebno je ponuditi opsežne sustavne i znanstveno utemeljene geografske informacije, a leksikografsku obradu geografskih sadržaja prilagoditi novim znanstvenim postignućima, kako onima geografskim tako i leksikografskim.

LITERATURA

- Crljenko**, Ivana (2013). »Obrada toponima u hrvatskim leksikografskim izdanjima«. *Studia lexicographica*, 7 (2/13), str. 57–88.
- Crljenko**, Ivana, **Klemenčić**, Mladen (2010). »Geography and encyclopaedias«. U: *Book of Abstracts – Applied geography in theory and practice*, 40. Zagreb, Geografski odsjek PMF-a.
- Crljenko**, Ivana, **Klemenčić**, Mladen (2011). »Geografska imena u leksikografskim izdanjima«. U: *Geografska imena – Zbornik radova s Prvog znanstvenog nacionalnog savjetovanja o geografskim imenima*, str. 105–110. Zadar, Sveučilište u Zadru.
- Jecić**, Zdenko (2004). »Zastupljenost tehnike u izdanjima Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža«. U: *Tehnika u Hrvatskoj – Zbornik radova stručnog skupa*, str. 97–104. Zagreb, Matica hrvatska.
- Klemenčić**, Mladen, **Nikolić**, Borna (1987). »Prilog raspravi o položaju i problemima geografije u leksikografiji«. *Geografski glasnik*, 49, str. 63–66.
- Klemenčić**, Mladen, **Richter-Novosel**, Željka (2001). »Kartografija i kartografi u Leksikografskom zavodu«. *Radovi Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža*, 10, str. 305–313.

- Klemenčić, Mladen, Richter-Novosel, Željka** (2008). »Kartografija u Leksikografskom zavodu / Cartography in the Lexicographic Institute«. *Kartografija i geoinformacije*, 10, str. 86–95.
- Klemenčić, Mladen** (2013). »Atlasna sastavnica enciklopedike«. *Studia lexicographica*, 7 (2/13), str. 89–97.
- Klemenčić, Mladen** (2016). »Enciklopediju sem slagala«. *Hrvatsko zagorje*, 22 (3–4), str. 49–72.
- Leksikografski zavod Miroslav Krleža, <http://www.lzmk.hr/o-nama/leksikografska-djelatnost/leksikografi> (15. XI. 2017).
- Richter, Željka** (1996). »Atlasna kartografija u Hrvatskoj«. *Geodetski list* (izvanredni broj) 50, str. 46–50.
- Stručni abecedariji i evidencije zastupljenosti pojedinih struka u *Hrvatskoj enciklopediji, Proleksis enciklopediji, Hrvatskom općem leksikonu* (II. izd.), *Enciklopediji Hrvatskoga zagorja*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, veljača 2014. i rujan 2017.
- Vujić, Antun** (2015). *Acta lexicographica: prema znanstvenom utemeljenju enciklopedijske leksikografije*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

GEOGRAPHY AND GEOGRAPHERS IN THE MIROSLAV KRLEŽA INSTITUTE OF LEXICOGRAPHY

Ivana Crljenko

The Miroslav Krleža Institute of Lexicography, Zagreb
ivana.crljenko@lzmk.hr

Mladen Klemenčić

The Miroslav Krleža Institute of Lexicography, Zagreb
mladen.klemencic@lzmk.hr

ABSTRACT: Through the work of geographers in the Miroslav Krleža Institute of Lexicography, the only scientific institution of its kind in Croatia, we will present a specific aspect of the application of geography in contemporary Croatian society. Links between geography and lexicography have been long-lasting, stable and generally good, which can be seen in the continued employment of geographers at the Institute, a significant number of more or less “geographical” and cartographical projects, diversity of topics geographers-lexicographers deal with and the traditionally significant portion of geographical content in general and regional publications of the Institute. This relationship can sometimes be disrupted due to the underrepresentation of geographical content in regards to the content of other fields in some complex encyclopaedic entries and/or unfavourable structure of geographical content. Improvement should be sought in the encouragement of geographers to pursue topics which would make systematic and consistent lexicographical analysis easier and in constant implementation of contemporary geographical notions into lexicographical works using contemporary lexicographical approaches.

Keywords: *geography; geographers; Institute of Lexicography; geographical content*

